

Jánosfalvi Sándor István

XXVII. Oratio¹

Úgynevezett Kepe megköszönő beszéd Homoródkarácsonfalván

Textus: Jaj annak, (...) a ki az ő felebarátjával ingyen szolgáltat, és munkájának bérét néki meg nem adja. (Jer 22,13b)

Méltó a munkás a maga jutalmára. Ezt mondja Jézus a tanítványoknak rájuk nézve ugyan, de átaljában minden munkásokat illetőleg is a Lk 10,⁷ versében. Avagy nincsen-e szükségünk arra, hogy együnk és igyunk? Kicsoda vitézkedik valaha a maga zsoldján? Kicsoda plántál szőlőt, hogy annak borából ne innék? Avagy kicsoda legeltet nyáját, hogy annak tejéből ne élne? Avagy nem ezeket

¹ Közli: Lakatos Sándor, 1980-ban Brassóban született. 1999-től folytatott teológiai tanulmányokat a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karán. Az unitárius lelkészi oklevél mellett végleges pedagógiai diplomát szerzett a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Vallástanárképző fakultásán. 2004–2006 között a sepsiszentgyörgyi unitárius egyházközség gyakorló segédlelkészeként, 2006-tól a Székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnázium lelkész-vallástanáraként működik.

Szakmai tagságok: Az Erdélyi Unitárius Egyház Valláserkölcsei Nevelési Bizottságának tagja. A Székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnázium tanára és iskolalelkésze, az ember és társadalom katedra felelőse, a gimnázium honlapjának szerkesztője.

Fontosabb szakmai publikációk: *Unitárius anyakönyvek a Brassó és Hargita megyei állami levéltárakban*. KerMagv 2010/4, 435–451.; *Jánosfalvi Sándor István. Oráció azon városfalvi új korona felszentelésére 1843-ban május 14-én, melyet készített Brassóba telepített cseh fiú, Pekátz Fridrich, 22 éves*. KerMagv 2011/1, 62–78.; *Jánosfalvi Sándor István. Oratio. A homoródújfalvi új nagyharang felszentelésére 1843. október 8.* KerMagv 2011/2, 204–213.; *Unitárius egyházi anyakönyvek a Maros megyei Állami Levéltárban*. KerMagv 2011/3, 341–348.

(Az egykori Székelykeresztúri Unitárius Kollégium könyvtárában levő kézirat a marosvásárhelyi Teleki Tékába, onnan a Csíki Állami Levéltárba került. Jelzete Mss 58. Címe: Prédikáló Szék azaz olyan könyv, melyben némely prédikációit tisztába írva azoknak kedvükért, kik azokat olvasásra méltónak tartják, kívánta hátrahagyni Jánosfalvi Sándor István unitárius pap. Második darab. 1850. Az itt közölt prédikáció a 248r. levéllel kezdődik és 253r. ér véget.)

² Lk 10,7 „Ugyanazon házban maradatok pedig, azt evén és iván, a mit ők adnak: mert méltó a munkás az ő jutalmára. Ne járjatok házról-házra.”

mondja-e a Törvény is? Ne kösd úgymond fel a nyomtató ökörnek száját, hogy ne ehessék abból, amit nyom? Aki szánt remény alatt szánt. Ha mi tinétek lelki-eket vetettünk, nagydolog-e, ha a ti testi marháitokat aratjuk? Avagy nem tudjátok-e, hogy akik a szent dolgokban munkálkodnak a szenthelyből élnek? Eképpen rendelte az Úr is, hogy akik az evangéliumot prédikálják az evangéliumból éljenek. Ezeket mondja pedig Szent Pál Apostol 1Kor 9³ részben különösön a lelki tanítók munkásságára nézve. És így ezeket együtt mint hallatok mind kettőre nézve, mind kettő, a Szentírásban mondja. De nem egyebet mond a józan okosság is. Ugyanis, igen természetes az, hogy mikor valaki valamely foglalatosságot, vagy hivatalt viszen, s azt híven akarja vinni, akkor egyebet teljességgel nem csinálhat folyvást és derekason, hanem csakis azt, s ha egyebet nem csinálhat, hanem csak azt, akkor az is tudnivaló természetesen, hogy nékie éppen azon munkájának jutalmából kell életét fenntartani, mert hogy valaki egész életét ez, vagy amaz mesterségre, vagy hivatalra szánja, és mégis másunnan teljék ki élete módja, az teljes lehetetlen. Innen van az, hogy még a királyoknak is a maguk királyságuk után kell, hogy éljenek. Mind a szentírással, mind a józan okossággal ellenkezne tehát az, ki azt álmodozná, hogy valaki valamely hivatalt, vagy kötelességet és mesterséget vigyen, s mégis azért jutalmat ne várjon, mert az éppen azt kívánná, hogy a malom víz nélkül járjon, s a kohó tűz nélkül olvasszon és melegítsen. És mégis, fájdalom! Vannak mindenkor az emberi társadalomban oly szemtelenek, kik azt kívánják, hogy felebarátjuk nékiek mindenkor ingyen szolgáljon, és ők azért azoknak soha, semmit se fizessenek. De nem marad az ilyeneknek az orcátlanságuk büntetés nélkül, mert éppen ezeknek mondja az Úr Jeremiásnál a Szent Igékben: *Jaj annak ki az ő felebarátjával ingyen szolgáltat és munkájának bérét nékie meg nem adja.*

Mindazonáltal ez nem azt teszi Atyámfiai, mintha minden egyes jótéteményt és segítséget meg kellene fizetnünk, vagy ezért szolgálatot kellene várunk. Nem, mert egyes jótéteményekkel és szolgálattal ingyen szeretetből tartozunk egymásnak. És ahol ezt így nem teszik, hanem minden kis szolgálatért fizetést és jutalmat vesznek, vagy várnak, vagy nagyobb és több szolgálatért is ugyan, de ezért is több fizetést és jutalmat, mint maga a munka: ott az emberiség meg van romolva, s alacsony zsidó kalmársági társasággá válva, mely a felebaráti gyümölcsös szeretetről igen keveset, vagy éppen semmit sem tud.

Hanem az embereknek általános és huzamos, vagy holtig való hivatalos, vagy alattvalói szolgálatokról –, kötelességükről, vagy mesterségükről vagyon itt

³ 1Kor 9,13 „Nem tudjátok-é, hogy a kik a szent dolgokban munkálkodnak, a szent helyből élnek, és a kik az oltár körül forgolódnak, az oltárral együtt veszik el részüket?”

szó, mert itt méltó a munkás az ő jutalmára, s itt, jaj azokra nézve, kik azt elvonják, s ingyen szolgáltatnak. Lássuk hát:

1. Kik szolgáltatnak ingyen felebarátjokkal?
2. Miért, vagy mi okból szolgáltatnak ingyen?
3. Miért ezeknek jaj!

4. Tehát ingyen ne szolgáltatassunk, hanem mindenkinek adjuk meg méltó jutalmát.

1. Kik szolgáltatnak ingyen felebarátjokkal?

a) Azok, kik semmit sem fizetnek, s gondoljátok-e atyámfiak, hogy ilyenek is elegenden ne volnának? Óh, elegenden vagynak! Elegenden vagynak, kik a Jézus szava szerint másokra terheket raknak, azonban magok legkisebb újjal se illetik azt Mt 23,4⁴. S kik magok is társaság tagjainak szeretik magokat tartani, s annak minden javadalmaiból, minden tisztességéből szeretik részesülni, de azonban az ezekkel járó terheket nem akarják hordozni, hanem azokat a többire hárítják, hogy viseljék, hordozzák az ők számokra is. Elegenden vagynak, kik se termékekkel, se pénzzel, se amit Isten leginkább tehetségében adott, bár kézi munkájukkal is, teljességgel nem akarnak a társaságnak, vagy annak terhet hordozó – s az ők számokra is munkálkodó hivatalosainak fizetni, s mégis sokak szolgálatjokat nem szégyellik szemtelenül követelni. Az emberi társaság semmihez inkább nem hasonlít egy római bölcs, – Menenius Agrippa⁵ – szerint, mint az emberi testhez. Valamiképpen egy ép testben nincsen egy tag is, mely az egésznek fennállására haszonnal be ne folya, úgy a társaságban se kellene lenni egy tagnak is, ki maga tehetsége szerint annak fenntartására be ne folyon. De az ilyenek olyanok, mint a holt tetemek a testen, vagy mint a fagyöngy és moha az élő fákon: csak szívják azoknak véröket, erejüket, de maguk semmi hasznot nem tévén azoknak, csak levágni és elvetni valók.

b) Azok, kik rosszul, – nem tehetségükhöz képest, vagy csalárdul fizetnek. Nem elég igazság szerint csak fizetni, csak formáját adni meg a dolognak, hanem mindennek tartozásához s tehetségéhez képest illendően kell fizetni, és aki így nem fizet, az szinte semmit sem fizet. Az ilyen hasonló Lábanhoz, ki kétszer csalá

⁴ Mt 23,4 „Mert ők nehéz és elhordozhatatlan terheket kötöznek egybe, és az emberek vállaira vetik; de ők az ujjokkal sem akarják azokat illetni.”

⁵ A testrészek egységéről szóló közismert római tanmese Titus Livius szerint Agrippa Menenius Lanatus nevéhez köthető.

meg hívséges szolgáját Jákóbot. Hasonló Annaniáshoz és Sáfirához⁶, kik az Istennek járandó adománynak jobb részit eldugván, csak a rosszat tevék le az apostolok lábaihoz. Sőt, hasonló ama csalárd utazóhoz, ki Mercur⁷ jóakaratóból egy zsák diót kapván az úton, annak csak héját szentelte Mercurnak. Vagy azon ószövetségi zsidóhoz, ki nem tiszta, hanem rühös állatot áldozott az Úrnak⁸ stb. Igazán kimutatják, hogy amilyen adományok, olyan a lelkök is, és megfordítva, s megérdemlik, hogy mint csalárdok, úgy méltányoltassanak, büntetessenek (Zsolt 10,13–14).⁹

2. Miért szolgálnak ingyen?

a) Nemtelen önhaszonkereső fősvénységből. Tudniillik a fősvény ember nem néz se Istenre, se emberekre, se törvényre, se lelkiismeretre, se becsületre, csak hogy valamit maga számára megtarthasson. Jól tudja ő esze szerint, hogy: hová mivel tartoznék, de mégis megtartóztatja fősvénysége szerint, csak hogy maradjon néki, ha más elvész is. Mikor valami közjó osztatik, akkor mindig első, mikor pedig köztereh róvatik, akkor mindég utolsó, sőt sehol sincs is. Nézd meg az ilyen, mert az marháját is mindég hajtáná, de táplálását sajnálja kiadni néki. Házi állatokat is szeret tartani, hogy hasznukat vegye, de azonban nem adván ki azoknak, ami az övék kajtárrá teszi, – vagy mások nyakán élődteti azokat. Sőt, maga is szereti máson élődni, de azt nem szereti, hogy más élődjék rajta csak egy szempillantásig is. Az ilyenek szeretik cselédeket is fogadni, de nem szeretik nékiek fizetni, bárha leghűségesebbek is azok, az honnan egy-egy év alatt 5–6, néha 9–10 is megfordul és kiszolgál náluk. Sőt, néha az esztendő vége felé a leghűségesebbe is belékötölöznek, hogy kénytelen lévén elhagyni őket, aztán ezen szín alatt ne fizessenek azoknak. Oh, embertelen csalók!

⁶ ApCsel 5,1–2 „Egy Ananiás nevű ember feleségével, Szafirával együtt eladta az egyik földjét. Az árából felesége tudtával egy részt megtartott magának, s csak egy másik részt vitt el, és tett oda az apostolok lába elé.”

⁷ Merkúr a római mitológiában a kereskedelem istene. A rómaiak Hermésszel azonosították, aki a görög mitológiában az istenek követe, az utasok oltalmazója, a holt lelkek vezetője.

⁸ 3Móz 22,22 „Ha vak, ha béna, ha sebhelyes, ha fekélyes, vagy rühes, vagy sömörös leend, ne mutassátok be az Úrnak azokat, se ne égessetek azokból az Úr oltarán.”

⁹ Zsolt 10,13–14 „Miért szidja Istent a gonosz? Miért mondja szívében: Nem keresed rajta. Te látod ezt, mert te megnézed a hamisságot és a fájdalmat, hogy rávéssed kezed. Te reád hagyja magát az ügyefogyott, az árvának is te vagy segedelme.”

b) Tudatlan irigységből. Némely emberek, mikor másoknak meg kell adni valami szolgáltatjok bérét, nem veszik tekintetbe azt, hogy azok azért mennyit fáradtanak, mennyit munkálkodtanak, szenvedtek, s kivált, ha mesteremberek, papok, vagy más hivatalviselők, – míg azon tudományt és mesterséget megtanulták, s az ahhoz megkívántató kézi, vagy tudományi eszközöket megszerezték – mennyit költöttek, futottak, fáradtak, s még éheztek is. Hanem csak azt veszik tekintetbe, hogy mennyit kapnak! Azt nem mérván egybe a szolgálattal, felette soknak látják irigy szemeikkel, s buta elméjükkel. És így szüntelen abban törekednek, miképpen csonkíthassák meg azoknak szolgáltatjok jutalmát, s miként húzhatják azt le, szintén a magok csekélyebb jövedelmök mennyiségéig, azt mondván: nékem sincs több, ökemék is megérhetik annyival stb., nem gondolván meg, hogy ha azoknak szolgálati bérek több, szükségök is több mint az övék stb. Sőt, abban törekednek miként húzhatják le azt egész a semmiségig, hogy aztán alábbvalókká lévén, vagy válván azok náluknál, azokon uralkodhassanak, vagy legalább azoknál elébb valóknak láttassanak alattvalók lévén.

Oh, nemtelen irigy lelkek! Ha szemeiteket oly erősen kimeresztitek egyfelől a jutalmak meglátására, ne hunyjátok azt oly szorosán bé másfelől, ne csak annál több szükségeinek, mint fenebb mondva vala, hanem több terheinek megértésére s megszemlélésére is, mert tapasztalni fogjátok azt, hogy ha némely helyeken és hivataloknál a jutalmat az érdemhez és szolgálathoz mérve nagyotlának, sőt igen nagyoknak találjátok is, de sokkal-sokkal több helyeken és hivataloknál azt ahhoz mérve felette csekélynek lelenditek.

c) Az igazság nem szeretésből. Tudniillik némely emberek úgy vannak az igazsággal, mint az eledelekkel: vagynak olyan fain eledelek, melyekről azt gondoljuk józan következtetéssel, hogy talán egy ember sincs olyan, ki azt ne szeresse, és íme mégis lelkünk csudájára találkozik némely, ki azt nem szereti. Eképpen, az igazságról azt kellene hinnünk, hogy nincsen oly ember, ki azt ne szeretné, s ne akarná, és mégis bámulással kell látnunk, hogy találtak oly csudabogarak, kik az igazságot, rendet, s egyebet még magok számokra se szeretik, mert midőn magok számokra igazságot követelnek is – ha az ember közlőről megvizsgálja, általlátja, hogy az bizony nem igazság, hanem merő facsarosság és igazságtalanság. Példának okáért, ha egy barázdáját elszántaná is valaki, nem abban tartaná az igazságot, hogy az régi helyére visszaállítassék, hanem abban, hogy azontúl, éppen annyira vitessék be a máséra, amennyire más hozta vala be az övébe. Az ilyen két mértéket tart, s azt mondja, hogy amilyen joga van kisebbel kiadni mikor ő árul, vagy tartozik másnak, éppen oly joga van nagyobbval venni bé magának mikor mástól veszen, vagy más adós neki. Az ilyen előtt hiában mutatattik

meg törvény szerint is az, hogy ő ilyen, s ilyen szolgálatért tehetségéhez képest ennyi s ennnyivel tartozik, mert ő a szokást sőt, saját akarátát is erősebbnek tartja a törvénynél. S hiába mutatod a legigazabb számtan szerint is, hogy kétszer kettő négy, mert ő csalárd álokoskodással szintúgy kimutatja: Sextus Empiricussal¹⁰, hogy kétszer kettő három is lehet¹¹. Ha osztozik, mindég az oroszlán részt követeli magának, bárha semmit nem fáradott is, mint amaz Aesop állatvadászlatjában történt. S ha baja van hivatalnokkal, vagy pappal, még éjjel is, halasztható dolgért is felzaklatja azt, de ő nappal se akar egyet mozdulni, hogy megfizesse azt. Szóval, az ilyennek hiába akarsz egyenest, mert ő görbét szeret, hiában kívánsz építeni, mert ő rontani akar, s hiában kezdesz akármi újat, mert ő a régi rossz mellett marad, stb. De meg is adja az árát, mert valamint néki, úgy minden társaik is mind ezekért az eddig elmondott tartozást nem fizető bűnökért.

3. Keserű jaj lészen. És pedig:

a) Azért, mert az emberektől meggyűlöltenek. Semmit sem gyűlölnek ugyanis méltáiban az erény barátai, mint a bűnt gyakorló embereknek fortélyait, őket megcsalni kívánó álnokságait és igazságtalanságait, mert ezeket mindenütt, akárhol találkozsanak velök méltán keresztül is utálattal nézik, megvetik, megítélik, s mint jó jellem nélküli csalárdokat, s mindenek felett háládatlanokat, - kikké a föld rosszabb állatot, semmit sem táplál (*Ingrato homine nihil terra pejus alit*¹² - Cicero ad Atticum 8.) – és oly ingyenélőket, kik mint a Holt Tenger¹³ mindent elnyelnek, de semmit sem adnak ki, s egy élő állatot sem táplálnak, mindenütt elkerülnek. De mit mondok?! Még maguk a csalárd és álnok emberek is gyűlölnek, és kárhoztatják a magukhoz hasonló csalárd és fortélyos embereket, mert ők magok bármilyenek is, de azoktól avagy csak azért is megkívánnák, hogy náloknál emberségesebb emberek legyenek, s tartozásaikat megadják, hogy magok egyedül annál könnyebben elrejtőzhessenek tartozásaikkal, s ne vétessenek más ha-

¹⁰ Sextusz Empeirikosz, görög szkeptikus filozófus, az új-pürhonizmus II. századi jeles képviselője

¹¹ Ezt ő úgy mutatta meg, hogy egy darab papírt kétféle hasított, mondván: ez egyszer kettő. Azután az egyik darabot ismét kétfelé, mondván: ez másodsor vagyis kétszer kettő, tehát három, azaz három darab papír. – Jánosfalvi Sándor István megjegyzése

¹² Cicerónak tulajdonított latin mondás: *A háládatlan embernél nincs nagyobb nyűge a földnek.*

¹³ A Holt-tenger vagy Sós tenger lefolyástalan tó Izrael és Jordánia határvonalán. Fő forrása a Jordán folyó. A magas sókoncentráció miatt nem él meg magasabbrendű élőlény benne.

sonlók miatt oly hamar észre, gondolván, hogy ha a mezőről a kalangyák behordattak, a burjánban elmaradott kéve és búzafejek nem fognak észrevétni, vagy ha észre is, de kicsinybe vétetnek.

b) Azért, mert ahogy ők fizetnek, nekik is csakúgy szolgálnak. És ez nem is természetes-e? Hiszen Jézus mondja Szent Máténál, hogy: amilyen némű mértékkal mértek, néktek is olyannal mérnek. Mt VII:2¹⁴ – Véled-e azért oh, igazmunkásságot meg nem jutalmazó hideg, fösvény, háládatlan és fortélyos ember, hogy egy napszámos, a rossz fizetésért és tartásért neked is oly hívségesen dolgozzék mint annak ki hívségesen táplálja és fizeti őtet? Véled-e, hogy egy nyájnak pásztora hívséges gondossággal őrizze barmaid semmit sem, vagy csalárdul fizetve – mint annak, ki néki igazán fizet? Véled-e, hogy egy orvos oly lelkiismeretesen gyógyítsa veszedelmes nyavalyádat rosszul, vagy éppen nem jutalmazva, amit annak, ki azt méltólag teszi? Véled-e, hogy egy ügyvéd oly fáradhatatlanul és erélyesen járjon el terhes peredben azt fösvényül és cudarul fizetve, mint annak, ki arra nézve hálás tartozásának mindenekben a lehetőségig eleget tészén? És végre, minthogy pap vagyok, mégiscsak ezt említem: véled-e gondolod-e, hogy egy pap tégedet életedben úgy szeressen, a templomban oly szép és lelkes beszédek tartson, beteg ágyadnál, oly sajnáló kegyelettel álljon meg, s halálod esetében koporsód felett is oly érzékeny, oly hathatos végtiszteletet tegyen számodra, ha őtet megcsalod, ha ok nélkül üldözöd és meg nem adod nekie legalább azt amivel tartozol stb. Mint azt és annak ki valamint őtet szerette, szolgálatát híven jutalmazta, úgy az egész Anyaszentegyháznak is mindenekben egy hívséges tagja vala? Oh, hiában ne is gondold, sőt ne is álmodd azt, mert ha álmodod, ha gondolod is magadat rútol megcsalod. Mint a rugó a gépekben, éppen olyan rugó a nemes cselekedetekre s kötelesség hívséges teljesítésére azoknak méltánylása és illő és szükséges jutalmazása. Sőt olyan, mint a Szentlélek, az emberben mely felkellesíti őtet hivatalos, sőt nem hivatalos teendőinek is, nem csak hív és pontos, de sőt rendkívüli dicséretes, s mint egy csudatévő teljesítésére. Midőn ellenben, ha ezek nincsenek, sőt méltánylás és a szükséges jutalmazás helyett háládatlan jutalom elhúzás, sőt éppen meggondolatlan embertelen sértés illeti a hivatalnokot, csak olyanná válik ő, mint az eltört rugójú óra, mely se nem jár, se nem mutat, se nem üt többé, vagy ha igenis, csak hibáson és meglassúdvá, s mindjárt-mindjárt megállva. Megszomorodik, leverettetik, sőt haragba is jó, ha mindjárt egy Dzsingisz kán parancsolná is, hogy teljesítse szellemi kötelességit, még se

¹⁴ Mt 7,2 „Mert a milyen ítélettel ítélték, olyannal ítéltettek, és a milyen mértékkal mértek, olyannal mérnek néktek.”

tudná, nem tehetné úgy, mint hálásan szerettetve, megjutalmaztatva, s ezek által megnyerette, mert a lélek és elme munkája nem olyan, mint a kézi-gépi munka, hogy azt lehessen parancsolni stb. Látni való tehát ezekből, hogy mindazok, kik jutalom nélkül, s annál is inkább erőszakkal akarnak maguknak szolgáltatni, akármiféle érdemes hivatalnokokkal, szolgálkkal, sőt művészekkel is, azoknak nem sok eszök van, mert ez által éppen magok magokat ficskássák és büntetik, midőn ily módon nem nyernek, s nem is nyerhetnek oly hívséges és hasznos szolgálatot, mint különben nyertek volna. És pedig annyival is inkább mert az ilyeneket.

c) Az Isten is megbünteti – úgy mint aki nem csak a szent leckében kiáltat jajt azok ellen, hanem Malakiásnál is fenyegeti, hogy az ítéletkor tanú leszen azok ellen, kik az igaz munkásnak bérít elvonják. Malak III:5¹⁵ Sőt, Jakab apostolnál is mondja, hogy azoknak kiáltások – kiktől igaz munkájuk bére csalárdul eltartott, fülébe ment öfelségnek és meghallotta azt. Jak V:4¹⁶ S ha meghallotta, bizonyosan nem a megdicsézésre, hanem a megbüntetésre. No tehát keresztény atyámfiai! Mindezeket látván és megértvén:

4. Ingyen a szent igék kifejezése szerint magatokat ne szolgáltatassátok, hanem:

a) Adjátok meg mindennek, amivel tartoztok Róm VIII:4¹⁷. Olyan parancsolat ez, melyet Isten nem csak igékben, de eleitől fogva több versen parancsol az embereknek, hogy az annál foganasabb legyen, mint példának okáért III Móz XIX:13¹⁸. A te felebarátodat meg ne csaljad és ne maradjon a te béresed szolgálatának jutalma tenálad reggelig. Ismét VMóz XXIV¹⁹, a béresen, az az oly szolgáló hivatalosokon, kik valami bérért, vagy meghatározott fizetésért szol-

¹⁵ Mal 3,5 „Mert ítéletre indulok hozzátok, és gyors tanú leszek a szemfényvesztők ellen, a paráznák és hamisan esküvők ellen, és azok ellen, a kik megrövidítik a munkásnak bérét, az özvegyet és árvát, és a kik nyomorgatják az idegent, és nem félnek engem, azt mondja a Seregeknek Ura.”

¹⁶ Jak 5,4 „Ímé a ti mezőiteket learató munkások bére, a mit ti elfogtatok, kiált. És az aratók kiáltásai eljutottak a Seregek Urának füleihez.”

¹⁷ Róm 8,4 „Hogy a törvénynek igazsága beteljesüljön bennünk, kik nem test szerint járunk, hanem Lélek szerint.”

¹⁸ 3Móz 9,13 „Az egészen égőáldozatot is odavivék hozzá darabonként, a fejével együtt, és elfüstölögteté az oltáron.”

¹⁹ 5Móz 24,14–15 „A szegény és szűkölködő napszámoson ne erőszakoskodjál, akár atyádfiai, akár a te jövevényeid azok, a kik a te földeden a te kapuid között vannak. Azon

gálnak neked – hatalmat ne tégy, hanem azon a napon, az az maga idejében, megadjad neki az ő jutalmát, mert ő azzal táplálja az ő életét, hogy ne kiáltson ellened az Urra és ne találtassék bűn tebenned. Ez így Tóbiásnál is a IV. rész 15-ik²⁰ versben stb, - S hogy is ne tennétek ezt, midőn mind a keresztyéni és bölcséleti erkölcsstan, mind a lelkiismeret és józan okosság szerint nem csak azokat kell, különben is mindennek amivel polgári törvények szerint kötelesek vagytok megadnotok, hanem ezeken kívül ingyen is annyi jót kell tennetek minden nálatoknál szűkölködőbb érdemesekkel is, a mennyit csak tehettek, ha jó keresztyén emberek, jó felebarátok akartok lenni! Amint ezt Tóbiás is szépen elénk szabja az említett részben: Adjátok meg hát:

a) Mindenkinek amivel tartoztok de:

b) Adjátok meg különösen a lelki tanítóknak is azt, amivel kötelesek vagytok. És pedig nem csak azon apostoli parancsolatoknak és értesítéseknek nyomán, melyeket beszédem előszavában töstént felemlgeték IKor IX²¹ részből, hanem a bölcs Siráknak ezen erős hangnyomatékos parancs nyomán is: Tiszteljed a papot és add ki az ő részét, amint parancsolva vagyon tenéked. Sir VII:30,31²² Mely igéknek utolsó fele, mint az első felének, úgy, mint a papok aránt való méltó tisztületnek valódi feltétele, úgy adatik ki a hallgatóknak. Csak azok tisztelik ugyanis illendőleg a lelki tanítókat, akik cselekedettel is megbizonyítják azt. És valamiképpen nem azok mennek bé a Mennyei Országába, kik mindegyre azt mondják uram, uram, hanem azok, akik a Mennyei Atyának akaratát cselekszik is. Mt VII.21²³ Úgy bizony, a lelki tanítókat is nem azok tisztelik méltólag, akik csupa őseiktől örökölt szokásból a templomban kevésbé felállnak előttük, s a templom előtt kalapot emelnek nekik, de azonban a korcsmában, úton, útfélen mindenütt rágják, ítélgetik, hürbolják, ellenük hamis vádakot írnak, stb s mint-

a napon add meg az ő bérét, és le se menjen felette a nap; mert szegény ő, és kívánczik az után az ő lelke, hogy ellened ne kiáltson az Úrhoz, és bűn ne legyen rajtad.”

²⁰ Tób 4,14 „Éjszakára ne maradjon nálad egyetlen munkásnak a bére sem, hanem fizess ki rögtön. Ha Istennek szolgálsz, megtérül. Vigyázz magadra, fiam, minden tettedben, és tudd mindig, mit csinálsz.”

²¹ 1Kor 9,13 „Nem tudjátok-é, hogy a kik a szent dolgokban munkálkodnak, a szent helyből élnek, és a kik az oltár körül forgolódnak, az oltárral együtt veszik el részüket?”

²² Sir 7,30–31 „Keress Teremtődöt minden erőddel, s akik neki szolgálnak, azokat ne hagyd cserben. Féld az Urat és becsüld meg a papot, add meg neki a megillető részt: az első termést s a megszentelő áldozatot csakúgy, mint az áldozati állat lapockáját, s a felajánlott adományok elsejét.”

²³ Mt 7,21 „Nem minden, a ki ezt mondja nékem: Uram! Uram! megyen be a mennyek országába; hanem a ki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát.”

ha ők volnának azoknak tanítói disciplinázzák, nem pedig megfordítva stb. Hanem azok, kik a méltó és illendő tisztelet és megbecsülés mellett, nem csak kéntelenesen megadják és kiszolgáltatják annak idejében azt a képét fizetést, amivel a megállított törvény szerint, s tehetségükhöz képest tartoznak, hanem azt jóindulattal, mint az Ótestamentumbeli áldozó igaz izraelita, az épiből és jóvából úgy adják meg, hogy azáltal ne csak saját lelkük ismeretét nyugtassák meg, hanem a lelki tanítók jó kedvét és szeretetét is fenntarthatassák, s Isten előtt is tetsző áldozatot telessenek. – S hogy is ne tennék meg ezt is ezekre nézve is? Holott (Gal VI,6)²⁴ ha törvényes kéntelenségből és erkölcsiségből nem kellene, vagy nem akarnák is tenni, de csak a fennebbi 3-ik pont b. betűje alatt előadott kölcsönös haszonnak meggondolásából is meg kellene tenni, mert különben hogy várhatná azt akárki is Tóbiás és Jézus szavai szerint, hogy vele megtégye más azt, amit ő nem tesz mással? Tób IV:16, Mt VII:12²⁵ Csak azok az esztelenek, vagy szemtelenek, kikről Antisztenesz²⁶ mondá csípősen *Laërtiusnál*²⁷: *Scire volunt omnes; mercedem solvere nemo*²⁸.

Vagy talán sokan azt mondják: szegények vagyunk, nem tudunk fizetni. Úgy-e? Úgy hát ne kívánjatok tú is oly nagy, oly pontos, s sokszor még szörzsálat is hasogató, még betegséginkben is zaklató, s még halálos privát bajainkat is félbehagyató szolgálatot, hanem csak szolgálatotokhoz jutalmatokhoz valót. Ne uralkodjatok, a szent lecke szavai szerint ingyen is a ti papjaitokon, oskolatanítóitokon, hanem húzzátok meg magatokat alázasosan. Vagy talán szegények vagytok, nem fizethettek, se pénzzel, se földi termésekkel? Ha aranyatok, ezüstötök nincsen, ami van, azt adjátok. Csel III:6²⁹ Egy ép és egészséges ember sincs olyan, ki legalább dologgal, kézimunkájával ne fizethetne: ezt adjátok hát! Vagy tán nyomorultak, öregek, egészségtelenek lévén ezt sem adhatjátok, s mégis szükségetek van papi, vallásos szolgálatra? Ha van, akkor ne féljete, ne aggódjatok mert ekkor megadatik az ingyen is nektek, bár ha mű papokul nem ingyen, ha-

²⁴ Gal 6,6 „A ki pedig az ígére taníttatik, közölje minden javát tanítójával.”

²⁵ Mt 7,12 „A mit akartok azért, hogy az emberek ti veletek cselekedjenek, mindazt ti is úgy cselekedjétek azokkal; mert ez a törvény és a próféták.”

²⁶ Eratoszthenész i. e. 276-i. e. 194 görög matematikus, földrajztudós, csillagász, filozófus, költő, zenész. Tisztelői az öttusázó atlétát jelentő „Pentatlosz” ragadványnéven emlegették sokoldalúságáért.

²⁷ Diogenes Laërtius III. századi görög író, akit az ókori görög filozófusok életrajzírójaként ismerünk. Életéről semmi nem marad fenn, de írását a filozófia egyik alapműveként tartják számon.

²⁸ *Tudni szeretne mindenki mindent, de nem fizetni érte nem óhajt egy sem.*

²⁹ ApCsel 3,6 „Péter pedig monda: Ezüstöm és aranyam nincsen nékem; hanem a mim van, azt adom néked: a názáreti Jézus Krisztus nevében, kelj fel és járj!”

nem sok nyomorultsággal és költséggel vettük is a mű szolgálati tehetségünket. Mt X:8³⁰ Sőt, még többet is teszünk ennél, ha haszontalan szolgálak nem akarunk lenni. Lk XVII:10³¹

Ha a sántákat, vakokat meg nem gyógyíthatjuk, mint Jézus, de lehetünk azoknak vezérök mint Jób XXIX³²-ban is. Ha öt kenyérrel 5000 embert meg nem elégíthetünk is, de megelégtünk egy-kettőt, s ha Szentlelket nem adhatunk is hallgatóinknak, de megtaníthatjuk őket, az idvösség útjára stb, ha ők is úgy akarnák. Ámen!

³⁰ Mt 10,8 „Betegeket gyógyítsatok, poklosokat tisztítsatok, halottakat támasszatok, ördögöket űzzetek. Ingyen vettétek, ingyen adjátok.”

³¹ Lk 17,10 „Ezenképen ti is, ha mindazokat megcselekedtétek, a mik néktek parancsoltattak, mondjátok, hogy: Haszontalan szolgálak vagyunk; mert a mit kötelesek voltunk cselekedni, azt cselekedtük”

³² Jób 29,25 „Örömet választottam útjokat, mint főember ültem ott; úgy laktam ott, mint király a hadseregben, mint a ki bánkódókat vigasztal.”